

Nr 183

av herrar Henmark och Molin

om pensionsutjämning m. m. för pensionerade statstjänstemän

Statstjänstemännens pensioner regleras genom statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR), som trädde i kraft den 1 juli 1959.

För statstjänstemän som pensionerats före 1 juli 1959 utgår pensioner enligt 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente.

Ålderspension enligt SPR utgår tidigast vid pensioneringsperiodens nedre gräns. Vid pensioneringstillfället utgör hel ålderspension 65 procent av pensionsunderlaget, vilket är beroende av befattningshavarens antal tjänsteår samt lönegrad åren närmast före pensioneringstillfället. Lönen i denna befattning kan därefter ha ökats dels genom att tjänsten har flyttats upp någon eller några lönegrader, dels genom att lönen i lönegraden har ökats. Statspensionärerna erhåller genom avtalsuppgörelserna kompensation för det senare. Någon direkt effekt på pensionen av att pensionärens tidigare tjänst flyttats upp någon eller några lönegrader föreligger ej.

Statstjänstemännens pensioner är samordnade med de förmåner som utgår från de lagstiftade socialförsäkringarna enligt den så kallade bruttometoden.

Bruttosamordningen gäller i förhållande till folkpension, allmän tilläggs-pension, yrkesskadelivränta, sjukpenning och sjömanspension.

Samordningen innebär att den enskilde är tillförsäkrad minst de förmåner som pensionsreglementet berättigar till. Skulle de lagstiftade socialförsäkringsförmånerna vid något tillfälle överstiga tjänstepensionens belopp, skulle det högre beloppet utbetalas. Samordningen är således individuell, och den enskilde tjänstemannen är tillförsäkrad de förmåner som är fördelaktigast – SPR-förmån eller förmån enligt gällande sociallagstiftning.

Efter 67 års ålder tillkommer en åldersförhöjning till SPR-pensionen. Denna åldersförhöjning utgör för hel pension för månad 2,9 procent av det för varje tid gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Om egenpensionen är avkortad begränsas åldersförhöjningen i samma mån.

I statens allmänna pensionsreglemente (SFS 1959:287) stadgas i 9 § 3 mom. att ortsgrupperad pensionslön skall vid pensionsunderlagets bestämmande räknas med hänsyn till beloppet för ortsgrupp 3, i förekommande fall förhöjt med hänsyn till ortsgrupperingen av orter på vilka anställningshavaren varit stationerad under de senaste femton åren.

Lydelsen av detta moment ändrades från och med den 1 januari 1971 (SFS 1970:950) så att pensionsunderlaget skall bestämmas med hänsyn till beloppet för ortsgrupp 4 och i förekommande fall förhöjas med hänsyn till ortsgrupperingen i de orter där den anställda varit stationerad under

de senaste femton åren.

Någon uppräknig av pensionsunderlagen för dem som erhållit pension enligt ortsgupp 3 eller lägre, alltså många av dem som erhållit pension före ingången av år 1971, har inte gjorts.

Av det ovanstående framgår att pension utgår enligt olika pensionsreglementen, vilket icke i och för sig behöver innebära någon nackdel. Däremot framstår de *skillnader i pensionens storlek* som nu gällande system leder fram till som orättvisa. Skillnaderna uppkommer genom de förhandlingsresultat i form av höjd löneställning som uppnåts eller på grund av andra saker som inträffat på löneområdet och där man icke beaktat att även den pensionerade bör få del av de ökningar i förmåner som erhållits. Av bifogade tabell (Bilaga) framgår hur pensionerna 1974 i en viss tjänsteställning varierar beroende på tidpunkten för pensionstillfället. Exempelen är helt godtyckligt valda.

Skillnaderna är som synes betydande och förefaller i hög grad orättvisa. Den sist pensionerade får i flera fall 30–50 procent mer i pension än den tidigast pensionerade. Bl. a. framgår av tabellen (Bilaga) att en förrådsman, som utgör den lägsta tjänstemannagraden och som pensioneras 1974, får en månatlig pension som med 245 kr. överstiger pensionen för fanjunkare pensionerad 1948, och att denne samme befattningshavare får 820 kr. mindre per månad än om han pensionerats från samma befattning 1974.

De här påpekade fallen utgör exempel på de beklagliga förhållanden som råder för statspensionärerna och som av dem uppfattas som en direkt orättvisa.

Tre krav från statspensionärernas sida synes vara välmotiverade och bör tillgodoses. För det första bör statspensionärernas pensioner värdesäkras genom att exempelvis i likhet med folkpensionen och ATP anknytas till basbeloppet. Härigenom tillförsäkras även denna pensionärsgrupp bibehållen levnadsstandard, oavsett levnadskostnadernas variationer. För det andra bör skillnaden i pension beroende på tiden för pensionsavgången utjämnas. Orättvisan framträder särskilt bjärt i de fall befattningshavare med mindre ansvars- och arbetskrävande tjänst erhåller högre pension än dem som under tjänstetiden burit ett högre ansvar.

Slutligen bör en garanti skapas för att även statspensionärer blir delaktiga av den standardhöjning som andra grupper får.

Som exempel på *divergenserna* i olika fall kan nämnas att basbeloppshöjningen, som bör vara ett sakligt uttryck för levnadskostnadsvariationerna, från december 1973 till december 1974 utgjorde 13,92 % under det att statspensionerna höjts med 7 %.

Den relativa löneökning som löntagare i aktiv tjänst erhållit genom slopande av sjukförsäkringsavgiften bör självfallet tillkomma även pensionärerna. Så har icke skett.

De här påtalade förhållandena gäller även kommunaltjänstemän sedan de genom överenskommelse i flertalet fall erhåller pension genom SPV.

Åtgärderna bör vidgas till att omfatta även denna grupp, som i pensions-
hänseende är att jämställa med statspensionärer.

Med hänsyn till ovanstående hemställes

att riksdagen beslutar hemställa att regeringen framlägger förslag
om

1. att statspensionärernas pensioner värdesäkras,
2. att en utjämning sker av pensionerna för personal som pen-
sionerats vid olika tidpunkter,
3. att statspensionärerna får del av standardhöjning i samma ut-
sträckning som andra samhällsgrupper.

Stockholm den 14 januari 1975

MARTIN HENMARK (fp)

BJÖRN MOLIN (fp)

Bilaga

Pensionsutvecklingen 1948-1974

Tabellen visar pensionens normalbelopp under 1974 för olika kategorier av statstjänstemän, ortsgrupp 3 (4). Av tabellen framgår vidare att äldre pensionärer i låga lönegrader har en eftersläpning med ca 500 kr., eller ca 30 %, och i höga lönegrader med ca 1 400 kr., eller ca 50 %.

Befattning	Pensione- ringsdag	Pensions- belopp 1974	Skillnad kol. 3-6	Eftersläpn. i % kol. 4 5	Pension vid avgång 1974
1	2	3	4	5	6
Förräds- man	1948 1/4	1 499	552	37	2 051
	1960 1/4	1 584	467	29.5	"
	1965 1/10	1 616	435	27	"
	1970 30/9	1 770	281	16	"
	1974	2 051	—	—	"
Kansli- biträde	1948 1/4	1 576	475	30	2 051
	1960 1/4	1 527	524	34.3	"
	1965 1/10	1 547	504	32.6	"
	1970 30/9	1 650	401	24.3	"
	1974	2 051	—	—	"
Fanjunkare numera Kompoff.	1948 1/4	1 806	820	45	2 626
	1960 1/4	1 909	717	37.6	"
	1965 1/10	2 082	544	26	"
	1970 30/9	2 268	358	15.8	"
	1974	2 626	—	—	"
Byrå- sekrete- rare	1948 1/4	2 252	1 232	55	3 484
	1960 1/4	2 484	1 000	42	"
	1965 1/10	2 721	693	25	"
	1970 30/9	2 872	612	21	"
	1974	3 464	—	—	" s
Byrå- chef	1948 1/4	3 350	1 580	47.2	4 950
	1960 1/4	3 696	1 234	33.4	"
	1965 1/10	4 251	679	16	"
	1970 30/9	4 708	222	4.7	"
	1974	4 930	—	—	"